

Hyvä juhlaväki.

Suomi viettää 6. joulukuuta 105. itsenäisyyspäivää.

1. joulukuuta 1917 Svinhufvud toimi senaatin puheenjohtajana – pääministerinä ja hän totesi, että ”itsenäisyys on pääasia” ja halusi asiassa nopeaa etenemistä, 1. maailmansodan myllerryksessä.

Tuolloin hallituksella oli monta vakavaa huolta, kun lähitaustana olivat tapahtumat Venäjällä ja Suomessa. Bolševikit olivat kaapanneet vallan Pietarissa - lisäksi:

- noin 100 000 miehen venäläinen sotaväki oli saatava pois maasta,
- vallankumoukselliset omavaltaisuuden jatkuivat eri puolilla maata ja
- elintarviketilanne oli romahtanut.

Ratkaisu syntyi, 4. joulukuuta annettiin Suomen kansalle itsenäisyysjulistus ja joulukuun 6. päivänä 1917 Suomen eduskunta hyväksyi senaatin ilmoituksen Suomen itsenäisyydestä. Tämä ei kuitenkaan riittänyt, piti myös saada ulkovaltojen tunnustukset itsenäisyydelle. 31. joulukuuta 1917 Venäjän kansankomissaarin hallitus tunnusti Suomen valtiollisen itsenäisyyden. Samalla he tunnustivat Suomen irrottautumisen Venäjästä. 4. tammikuuta 1918 asian tultua viralliseksi Venäjällä, myös Ruotsi, Ranska ja Saksa sekä Tanska ja Norja useimpien Euroopan maiden ohella tunnustivat itsenäisyytemme. Iso-Britannia ja Yhdysvallat jäivät aluksi odottamaan Suomen ulkopoliittisia valintoja, mutta toukokuun alussa 1919 hekin tunnustivat itsenäisyytemme.

Suomen kansa oli kuitenkin jakaantunut poliittisen eripurin ja turvattomien elinolojen vallitessa. Lopulta suomalainen katsoi suomalaista kiväärin tähtäimen läpi – toiselle antoi apua venäläinen ja toiselle saksalainen. Tässä tilanteessa maamme hallituksella yleisen turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämiseksi ei ollut johdossaan omaa armeijaa, poliisia eikä rajavartiolaitosta.

Itsenäisyytemme ensiaskeleet sisälsivät syttyneen sisällissodan myötä dramaattisia tapahtumia ja vihanpidolla oli kova hintansa – saimme

hengiltä siskoja ja veljiä noin 30 000. Sisällissodan taistelut loppuivat laillisen hallituksen voittoon ja voitonparaati pidettiin 16. toukokuuta 1918. Lopulta myös itärajan rajakahakat ja sotaretket rauhoittuivat Tarton rauhaan 14. lokakuuta 1920.

Suomen itsenäisyys näytti turvatulta 1920-luvun alussa. Maan talous kehittyi suotuisasti ja vauraus lisääntyi. Sisällissodan kahtiajako jäi taakse. Oikeistoradikalismi kuitenkin lisääntyi Euroopassa. Suomessa se ilmeni kommunismin vastaisen liikkeen muodossa. Laittomuudet lisääntyivät ja liike alkoi suuntautua koko demokraattista järjestelmää vastaan, huipentuen kyydityksiin ja poliittisiin murhiin.

Suojeluskunnan kapinayritys Mäntsälässä keväällä 1932 oli käännekohta. Presidentti Svinhufvud kukisti päättäväisesti yrityksen ja pelasti suomalaisen demokratian. Lapuan liike ja Mäntsälän kapina olivat todellinen uhka kansanvallalle.

Neuvostoliiton voimistuminen johti sen haluun valloittaa menettämänsä alueet takaisin – itsenäisyytemme joutui todelliseen vaaraan. Talvisota syttyi 30. marraskuuta 1939, 83 vuotta sitten, kun Neuvostoliitto hyökkäsi ilman sodanjulistusta. Alussa Suomi taisteli yksin, mutta myöhemmin Englannin ja Ranskan avuntarjous muutti asetelmaa suurvaltapolitiittiseksi ja rauha solmittiin Moskovassa 13. maaliskuuta 1940. Suomi menetti kymmenesosan maa-alueistaan.

Suomi liittyi Saksan idänretkeen palauttaakseen talvisodassa menettämänsä alueet ja yrittäen laajentaa aluettaan Itä-Karjalaan. Jatkosota alkoi 25. kesäkuuta 1941 ja se päättyi 19. syyskuuta 1944. Rauhanehtojen mukaan Suomen tuli pakottaa saksalaisten joukot pois maasta, mikä tilanne johti Lapin sotaan, päättyen 27. huhtikuuta 1945. Tätä päivää vietämme Suomessa Kansallisena veteraanipäivänä. Se on valtiovallan ja koko kansan kiitollisuudenosoitus veteraaneille, mutta myös koko sotasukupolvelle itsenäisyydestä ja sen säilyttämisestä.

Suomen sotilaat ja heitä tukenut yhtenäinen kansa torjui vihollisen, eikä maatamme koskaan miehitetty. Miten tämä oli mahdollista?

Hyvät kuulijat. Sodissa 1939–1945 olivat käytössä kaikki kansakuntamme voimavarat. Kenttäarmeijamme vahvuus 1944 oli 540 000 henkeä.

Kotirintamalla muu väestö; naiset, pojat ja tytöt sekä vanhukset, pitivät osaltaan yllä huoltovarmuutta, materiaalista taistelukykyä ja tukivat taistelutahtoa. He vapauttivat työllään rintamalle arviolta 25 000 miestä.

Joidenkin arvioiden mukaan noin 1,5 miljoonaa naista oli sotien aikana maanpuolustusta ja yhteiskunnan toimeentuloa tukevissa tehtävissä. Yhteiskunta asetti omat vaatimuksensa naisille. Elintarvikehuollon turvaamiseksi maatiloilla asuvan väestön avuksi maataloustöihin määrättiin vuonna 1942 noin 32 000 lähinnä asutuskeskuksissa asuvaa naista. Heidän apunaan toimi noin 16 000 koululaista. Vuonna 1943 työhön oli velvoitettu jopa 140 000 naista, joista osa määrättiin viettämään puolet lomastaan kylvötöiden, heinäkorjuun, viljanpuinnin ja perunannoston parissa.

Viidesosa työikäisestä naisväestöstä työskenteli sotavuosina eri teollisuuden aloilla. Sotatarviketeollisuuden tarpeet kasvattivat tätä määrää. Vuonna 1943 teollisuuden työvoimasta runsas puolet oli naisia. Muun muassa saha-, sellu- ja paperiteollisuus olivat suurelta osin naisten varassa. Huomattava määrä naisia työskenteli myös täydellä teholla pyörineissä ase- ja ammustehtaissa. Kaikkiaan noin 70 000–95 000 naisen lasketaan työskennelleen sotatarviketeollisuudessa.

Lottien jäsenmäärä oli 232 000 ja heistä 13 000 toimi sotatoimialueella, 50 000 kotirintamalla ja jopa 100 000 toimi osa-aikaisina. Lotat toimivat lääkintätehtävissä, haavoittuneiden kuljetuksissa ja eläinlääkinnässä. Muonitus- ja varustamistehtävissä. Keräys- ja kansliatehtävissä. Toimisto- ja viestitehtävissä. Ilmavalvonta- ja valonheitintehtävissä. Kenttätöissä he palvelivat esikunnissa, joukkosidontapaikoilla ja kenttäsairaaloissa.

Sotilaskotisisarilla oli myös merkittävä rooli kenttäarmeijan henkisenä tukena. Rintamilla oli noin 100 sotilaskotia, joissa 3 000 sotilaskotisisarta palveli eri tehtävissä. Sotilaskotisisarten näkyvin tehtävä oli kanttiinin

ylläpito. He myivät kahvinkorviketta, karjalanpiirakoita, kirjoja, tupakkaa ja kirjepaperia. Sisaret liikkivat myös rintamalla, tuoden vaikeisiin olosuhteisiin mukanaan sotilaskotien kodinomaista tunnelmaa ja auttaen näin ylläpitämään sotilaiden mielialaa. Sotilaskodit olivat aina avoinna ja niissä voitiin viettää iloisia hetkiä. Lisäksi sisaret tekivät merkityksellistä työtä myös sairaaloissa hoitaen kenttä- ja sotasairaalakirjastoja sekä järjestäen toipilaille ajanvietettä.

Martat olivat myös tärkeässä roolissa osana kansakunnan voimavaroja. Martat ja Maatalousnaiset, joilla molemmilla oli noin 60 000 jäsentä, harjoittivat sotavuosina avustus-, huolto- ja neuvontatyötä, mikä auttoi kotirintamaa selviytymään arkipäivän askareista ja ongelmista. Martat muonittivat evakoita ja lähettivät paketteja reserviläisille ja tuntemattomalle sotilaalle sekä pitivät rintaman läheisyydessä sotilaskoteja ja pesuloita. Neuvojat pitivät kursseja korvikeaineiden käytöstä ja opastivat tehokkaaseen puutarhamaan käyttöön.

Myös pojat ja tytöt osallistuivat tukemaan isänmaan puolustamista. Sotilaspoikia; 12–17-vuotiaat, palveli sodan loppuvaiheessa 72 000. Pikkulottia; 8–16-vuotiaat, palveli sodan loppuvaiheessa 49 000. Sotilaspoikia työskenteli maataloudessa, metsätöissä, esikunnissa, kotirintaman läheteinä ja ilmavalvontatehtävissä. Pieni osa vanhemmista toimi myös ilmatorjunnan ja vartiointin tehtävissä ja jopa desanttien etsintäpartioissa. Jo 8-vuotias tyttö pääsi pikkulotaksi ja osallistui moniin tehtäviin, mutta tärkeintä oli toimia äidin apuna kotona. Lottaopistoon pääsi 17-vuotiaana ja siellä käydyn kurssin jälkeen kirkossa annettu juhlallinen Lottalupaus sinetöi täyden jäsenyyden.

Nuorten työpanos oli siis merkittävä. He osallistuivat mm. romurynnistykseen, jossa kerättiin metallia teollisuuden tarpeisiin. Seuraavat luvut kuvaavat nuorten tekemän työn määrää: Polttopuita tehtiin 1 000 km ja 3 m korkea pino, mikä tarkoittaa 52 000 rekkakuormaa. Käpyjä kerättiin polttoaineeksi 340 000 kuutiota eli noin 5 600 rekkakuormaa. Lumppeja kerättiin 1,8 miljoonaa kiloa ja niistä valmistettiin 1 000 km kangasta. Luonnonantimia kerättiin: sieniä 9 miljoonaa kiloa ja puolukkaa poimittiin 35 miljoonaa litraa. Työntekoon innostettiin

talkootyökilpailulla ja siihen osallistui jopa 300 000 yli 15-vuotiasta. Voiton vei jepualainen tyttö keräämällä 1 407 kilo puolukoita kuukaudessa. Palkintona polkupyörä, vasikka, karitsa, porsas, kaniiniperhe ja 700 lakupatukkaa.

Hyvät kuulijat, näillä ponnistuksilla, itsenäisyyden ja vapauden säilyttämisen hyväksi, oli kova hintansa.

Perheissä ei vältytty uhreilta ja surulta. Sota aiheutti lapsille ja nuorille vaativia aikoja. Sotalapsia oli 80 000 ja heistä 15 500 jäi palaamatta Suomeen. Suomen tappiot haavoittuneina olivat 205 000 ja kaatuneina 91 000, joilta jäi 30 000 sotaleskeä ja 50 000 sotaorpoa. Henkisten järkytysten ja traumojen seuraukset olivat osa perheiden arkea, kun samalla maata tuli jälleenrakentaa.

Lisäksi kansakuntamme tehtävänä ja haasteena oli asuttaa 430 000 kotinsa menettänyttä evakkoa, joista osa ei koskaan ymmärtänyt, miksi heille näin kävi? Tämä siirtoväki asutettiin muualle Suomeen ja heille järjestettiin elinolot maaseudulta ja kaupungeista – näin heille luotiin tulevaisuudenuskoa. Pitää myös muistaa, että Lapin sodan seurauksena Ruotsiin evakuoitiin 56 500 henkeä ja Pohjanmaalle 111 500 henkeä. Sodan päätyttyä he palasivat asuinsijoilleen suorittamaan raskaan jälleenrakennustyön.

Hyvät kuulijat. Tänä päivänä sotiemme kokemukset ja seuraukset ovat arkipäivää Ukrainassa. Suomessa ja Euroopassa ymmärretään, että Ukrainaa ei jätetä yksin – apua annetaan rintamalle ja kotirintamalle - Suomeen turvaan tulleita autetaan. Venäjän raakalaismainen hyökkäys ja sodankäynti vastoin kaikkia sodan oikeussääntöjä vastaan tuomitaan.

Sodan läsnäolo Euroopassa - itäisen naapurimme Venäjän, sotaisa voimapolitiikka ja arvaamattomuus sekä etupiirijattelunsa tunnustaminen myös Suomen osalta, ovat saaneet kansalaiset ja päättäjämme tekemään nopeita johtopäätöksiä. On ryhdytty lisäämään panostusta, maanpuolustukseen, kokonaisturvallisuuteen ja kansakunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen sekä näin hakemaan NATO:n jäsenyyttä.

Vallitsevassa monikriisissä tutkimusten mukaan nuorten tulevaisuudenusko ja mielenrauha horjuvat. Ilmasto lämpenee, pandemiaa taltutetaan, sota on ovellamme ja energian hinta on pilvissä, inflaatio laukkaa ja ruokahuoltokin on haasteiden edessä. Nuoret kysyvät - Miten minun käy? Miten Suomen käy? - entä ihmiskunta? Muutosvauhti, epävarmuus ja epäennustettavuus haastavat meidät.

Miten 105 vuotta täyttävä Suomi voi sukupolvien välisessä ketjussa rohkaista ja tukea nuoria? Onko sotasukupolven arvot ja perintö osa tätä työtä. Meidän vanhempien ja kokeneiden on huolehdittava nuorten halusta ja kyvystä rakentaa sekä puolustaa omaa ja Suomen yhteistä tulevaisuutta – Suomea itsenäisenä ja kansanvaltaisena isänmaana.

Tässä työssä ilmainen koulutus ja oppivelvollisuus, yleinen äänioikeus, ilmaisun- ja lehdistönvapaus sekä asevelvollisuusjärjestelmämme ja maanpuolustustahtomme ovat nuorten hyvän elämän keskeisiä kivijalkoja.

Sukupolvien ketjussa kansakuntamme kohtalot ja selviytyminen on kertomus uhrautuvuudesta, sitkeydestä, lähimmäisen huomioonottamisesta ja tulevaisuudenuskosta. Näillä eväillä repussa olemme nousseet itsenäisyyteen ja itsenäisenä valtiona arvostettujen ja hyvin pärjäävien kansakuntien joukkoon.

Huomenna, Keravan kaupunki ja Keski-Uudenmaan sotasukupolven 1939–1945 perinneyhdistys järjestävät nuorille oman ”Vapauden Viesti -juhlan”. Juhlissaan nuoret lopuksi lukevat ja luovuttavat ”Vapauden viestin” nuoremmalle ikäluokalle.

Hyvät kuulijat. Kenraali Adolf Ehrnroothin sanoin - Toivotan teille juhlaväki, tulevaisuudenuskoa ja hyvää tulevaa itsenäisyyspäivää.

”Suomi on hyvä maa. Se on paras meille suomalaisille. Se on puolustamisen arvoinen maa ja sen ainoa puolustaja on Suomen oma kansa.”

Kiitos!